

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Metropolialueen erityinen kuntajakoselvitys

Mediainfo 05.12.2014

Mikko Pukkinen, Cay Sevón, Matti Vatilo
Kuntajakoselvittäjät

METROPOLI
SELVITYS

Kuvaus selvitysprosessista

- Selvitysalueen kunnissa on pidetty 48 kuntatilaisuutta
- Lisäksi on järjestetty 43 työryhmien kokousta ja kymmeniä palavereita eri sidosryhmien kanssa
- Selvittäjien ja kuntien välisinä yhteistyöfoorumeina ovat olleet seurantaryhmä, henkilöstötyöryhmä, kuntajohtajakokoukset, viranhaltijaverkosto, talousryhmä ja ICT-muutostukiryhmä
- Espoo ja Sipoo ovat osallistuneet täysipainoisesti vain kahden ensiksi mainitun työhön
- Epävirallisena taustatukiryhmänä on toiminut eri alojen huippuasiantuntijoista koostunut visioryhmä
- Kansalaisviestintää on tehty mm. hankkeen nettisivuilla www.metropoliselvitys.fi ja twitterissä

Keskeiset johtopäätökset nykytila-analyysistä:

1 Väestörakenteen muutos haastaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen

- Ikääntyminen (2030: yli 75 v > 144 000 h)
- Huoltosuhteen merkittävä heikkeneminen
- Vieraskielisten määrän kasvu (2030: > 300 000 h)
- Kuntien henkilöstötarpeen kasvu (2030: 8 000 htv)
(Helsingin seudun kunnissa)

2 Hajautunut yhdyskuntarakenne keskeinen ongelma

- Kunta- ja taajamarakenteen eriytyminen hankaloittaa suunnittelua
- Rakentamisen ja ylläpidon kalleus
- Autoriippuvuus ja kestävä kehitys
- Matala kaupunkituottavuus

3 Kansainvälinen kilpailukyky edellyttää voimavarojen kokoamista

- Vastuu koko Suomen menestyksestä
- Voimavarojen kokoaminen ja kohdentaminen välttämätöntä

Tulevaisuuden metropolin 2030 strategiset tavoitteet

- 1. Palveluiden turvaaminen julkisten resurssien vähentyessä**
- 2. Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä metropoli**
- 3. Kansainvälisen kilpailukyvyn takaava toimintaympäristö**
- 4. Yhdyskuntarakenteeltaan tasapainoinen ja toimiva metropolialue**

Metropolikaupungin visio

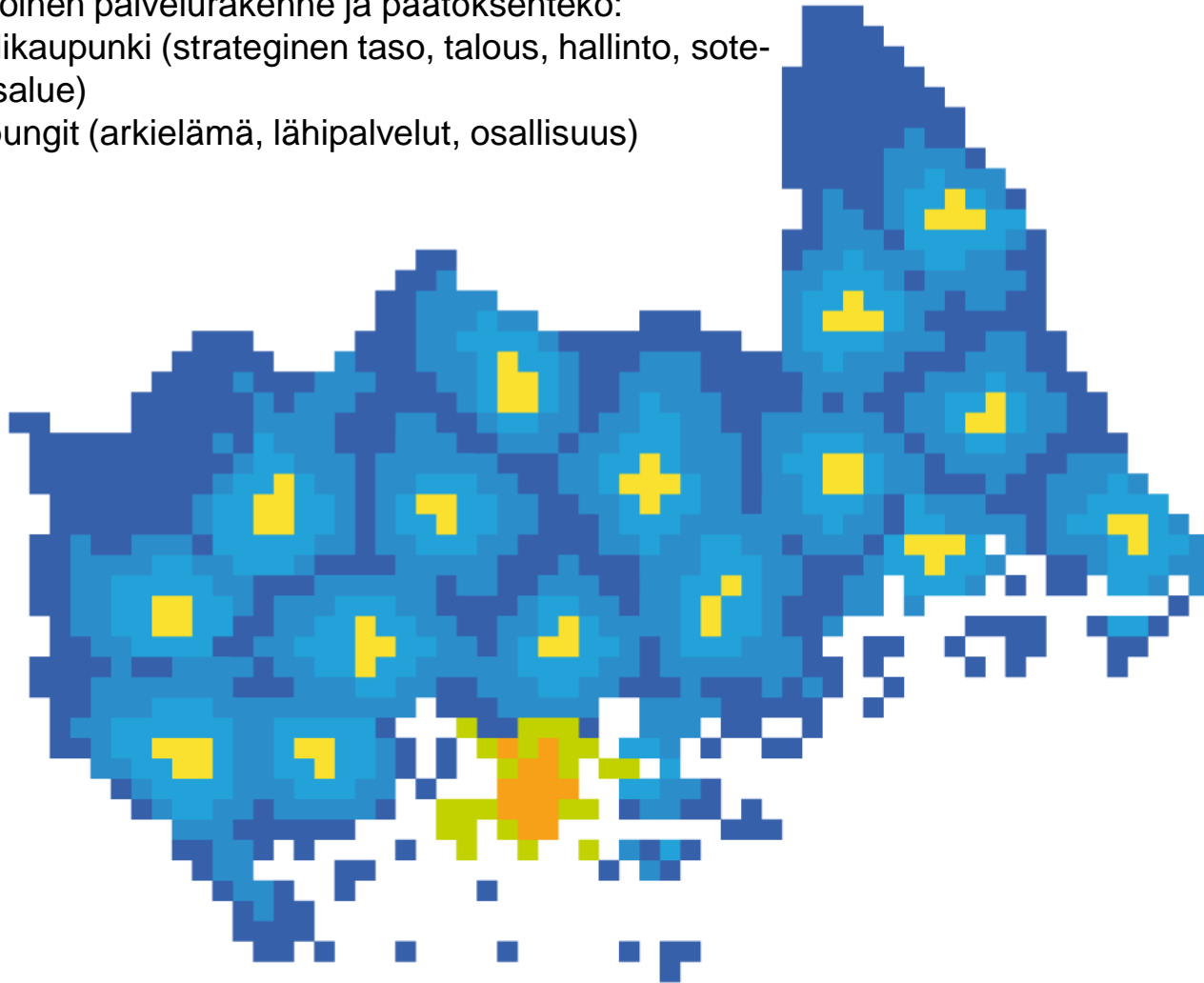
- Uusi kunta, metropolikaupunki, on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla tulevaisuuteen suuntautuva kaupunki, jossa kyetään huolehtimaan asukkaiden hyvinvoinnista kulloinkin käytettävissä olevilla resursseilla.
- Se on yhdyskuntarakenteeltaan tasapainoinen ja toimiva, ja sen luoma toimintaympäristö antaa parhaat mahdolliset edellytykset kansainvälisesti kilpailukykyiselle osaamiselle ja yritystoiminnalle.
- Kaupunki on kulttuurisesti avoin ja niin eri-ikäisille asukkailleen kuin sinne muuttavillekin vetovoimainen ja innostava asuin- ja toimintaympäristö.
- Visionsa toteuttajana se on alueen voimavarat kooten uskottava toimija globaalissa toimintaympäristössä.

12 kriteeriä muutostarpeen arvioinnille

- Metropolialueen kuntarakenteen muutostarvetta arvioitiin kriteereillä, jotka määriteltiin kysymyksillä:
 - Voidaanko kuntarakenteen muutoksin vastata (väestörakenteen muutokseen / Suomen kansainväliseen kilpailukykyyn / segregaaation haasteeseen) jne
- Esimerkkikriteerinä väestörakenteen muutos:
- Kuntarakenteen muutoksin voidaan vastata väestömuutokseen
 - Verorahoitteisia palveluja ei voida turvata, ellei voimavaroja allokoida yhteisesti koko alueella
 - Tuottavuuden kasvu syntyy päällekkäisyyksien purkamisella
 - Suuremman kokonaisuuden kehittämispotentiaalin hyödyntäminen
 - Koko aluetta koskeva yhtenäinen suunnittelu ja päätöksenteko
 - Maahanmuuttajien edellyttämä kuntapalveluiden erityisosaamisen turvaaminen

EHDOTUS METROPOLIKAUPUNGIKSI

1. Viiden kunnan yhdistyminen
2. Alueen jako 15-20 palvelualueeseen
3. Kaksitasoinen palvelurakenne ja päätöksenteko:
 - Metropolikaupunki (strateginen taso, talous, hallinto, sote-tuottamisalue)
 - Kotikaupungit (arkielämä, lähipalvelut, osallisuus)

Uuden metropolikaupungin periaatteita

- Metropolikaupungin rakenne on monikeskuksinen ja sillä on pääkeskus ja 15-20 palvelualueita, ”kotikaupunkia”
- Palvelut toteutetaan keskitettyinä palveluina ja lähipalveluina saavutettavuuden ja käyttötiheyden perusteella
- Resurssienkäyttö perustuu lähtökohtaisesti palveluiden vaihtoehtoisiin tuotantotapoihin
- Kulloinkin käytettävissä olevat resurssit muodostavat kestäväen taloudenpidon perustan
- Metropolikaupungin päätöksenteko on kaksitasoinen: koko kaupunkia koskeva strateginen taso ja asukkaiden elinpiirien mukainen alueellistettu päätöksenteko ja osallisuus

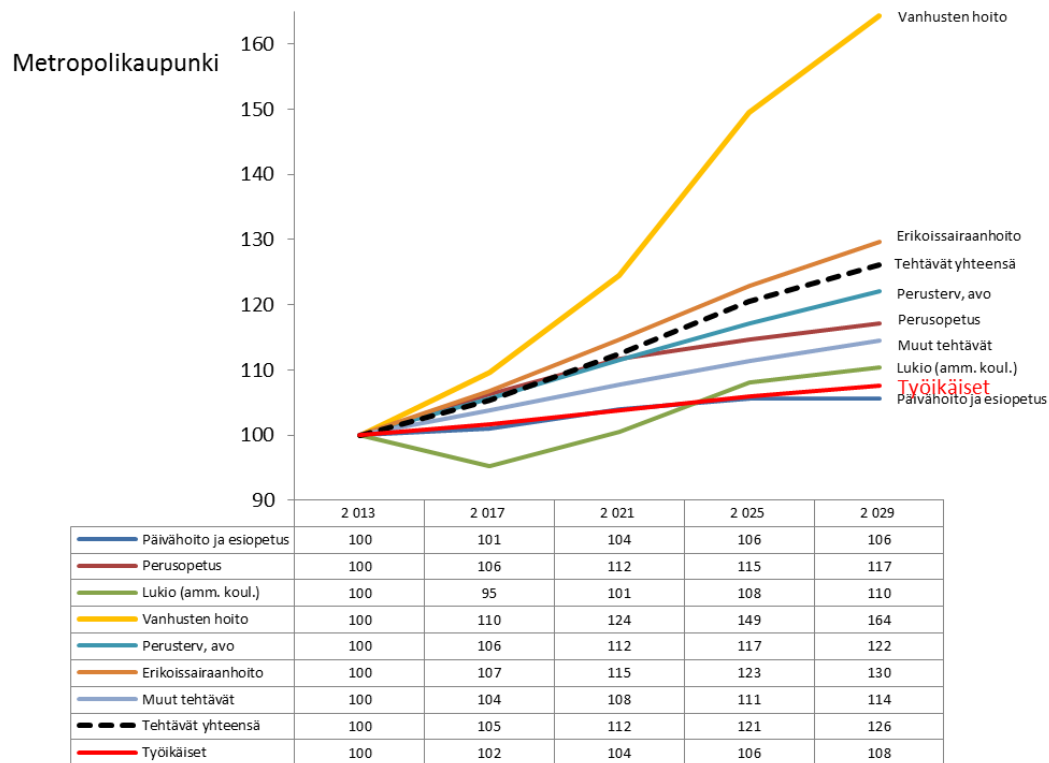
- ICT-toiminnot on keskitetty ja hajautettu
- Henkilöstön osalta keskeistä on lain mukainen viiden vuoden irtisanomissuoja ja palkkausjärjestelmien yhdenmukaistaminen
- Metropolikaupungissa on laajasti käytössä lähidemokratia ja modernit osallisuuden ja vaikuttamisen muodot
- Vahva väestöpohja tarjoaa mahdollisuuden ruotsinkielisten oikeuksien hyvälle toteutumiselle
- Vieraskielisten asukkaiden palvelujen tarjoaminen myös pienille kieliryhmille helpottuu

Metropolikaupungin talouden kuvaus

- Selvityksessä on tuotettu kuvaukset seuraavista asioista:
- Millainen on kuntien taloudellinen tilanne ja kyky varautua muutoksiin?
- Millaisia ovat kuntien talouden paineet lähivuosina ja pidemmällä aikavälillä?
- Millaisia palvelujen kustannukset olisivat jos ne tuotettaisiin metropolikaupungissa Espoon, Helsingin tai Vantaan kaupunkien alhaisimman kustannustason mukaisesti kussakin palvelussa?

(Selvityksessä on käytetty kuntien tilinpäätöksiä vuodelle 2013 sekä talousarvioita vuodelle 2015 ja taloussuunnitelmia vuosille 2016 - 2017. Luvussa 2.1 käytetyt historiatiedot perustuvat Tilastokeskuksen kuntatilastoon.)

Palvelutarpeiden kehitys, 2013=100

Palvelutarpeet on laskettu väestötekijöiden muutosten perusteella. 'Tehtävät yhteensä' on laskettu painottamalla tehtäväkohtaisia volyyymiennusteita tehtävien asukaskohtaisilla kustannuksilla vuonna 2012.

'Muut tehtävät' kattavat kaikki muut kuin nimetyt tehtävät, esim. sosiaali- ja kulttuuripalvelut. 'Muut tehtävät' luokan palvelutarpeet muuttuvat kuten väestön kokonaismäärä.

Vanhusten hoidossa tarve=*yli 75-vuotiaat vuonna 2012, yli 75,5-vuotiaat 2017, yli 76-vuotiaat 2021, yli 76,5-vuotiaat 2025 ja yli 77-vuotiaat 2029. Mukana myös perusterveydenhuollon vuodeosastohoito

Vanhusten hoidossa on mukana myös perusterveydenhuollon vuodeosastohoito

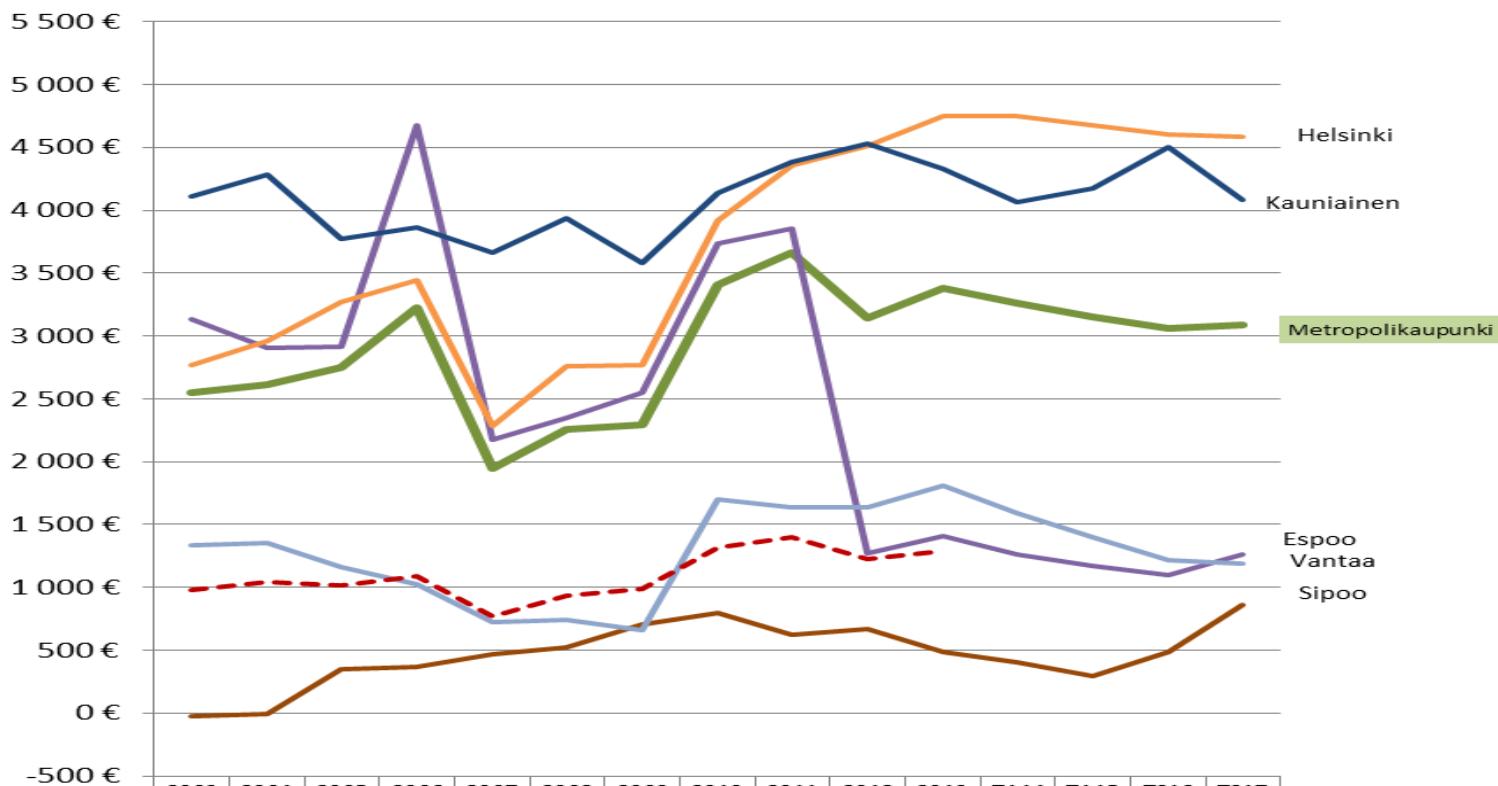
Palvelutarpeiden muutos prosentteina (%) vuosien 2012 – 2029 välillä viidessä selvityskunnassa

	Päivähoito ja esiopetus	Perusopetus	Lukio*) (amm. koul.)	Vanhusten hoito	Perusterv. avo	Erikois-sairaanhoito	Muut tehtävät	Tehtävät yhteensä
Espoo	+ 5	+17	+ 11	+ 104	+ 28	+ 38	+ 19	+ 31
Helsinki	+ 8	+ 20	+ 6	+ 51	+ 20	+ 28	+ 14	+ 25
Kauniainen	+ 8	+ 14	- 10*	+ 62	+ 30	+ 42	+ 23	+ 26
Sipoo	+ 16	+ 20	+ 1	+ 72	+ 31	+ 44	+ 24	+ 33
Vantaa	+ 7	+ 19	+ 10	+ 104	+ 31	+ 38	+ 18	+ 34

Taulukko 2.

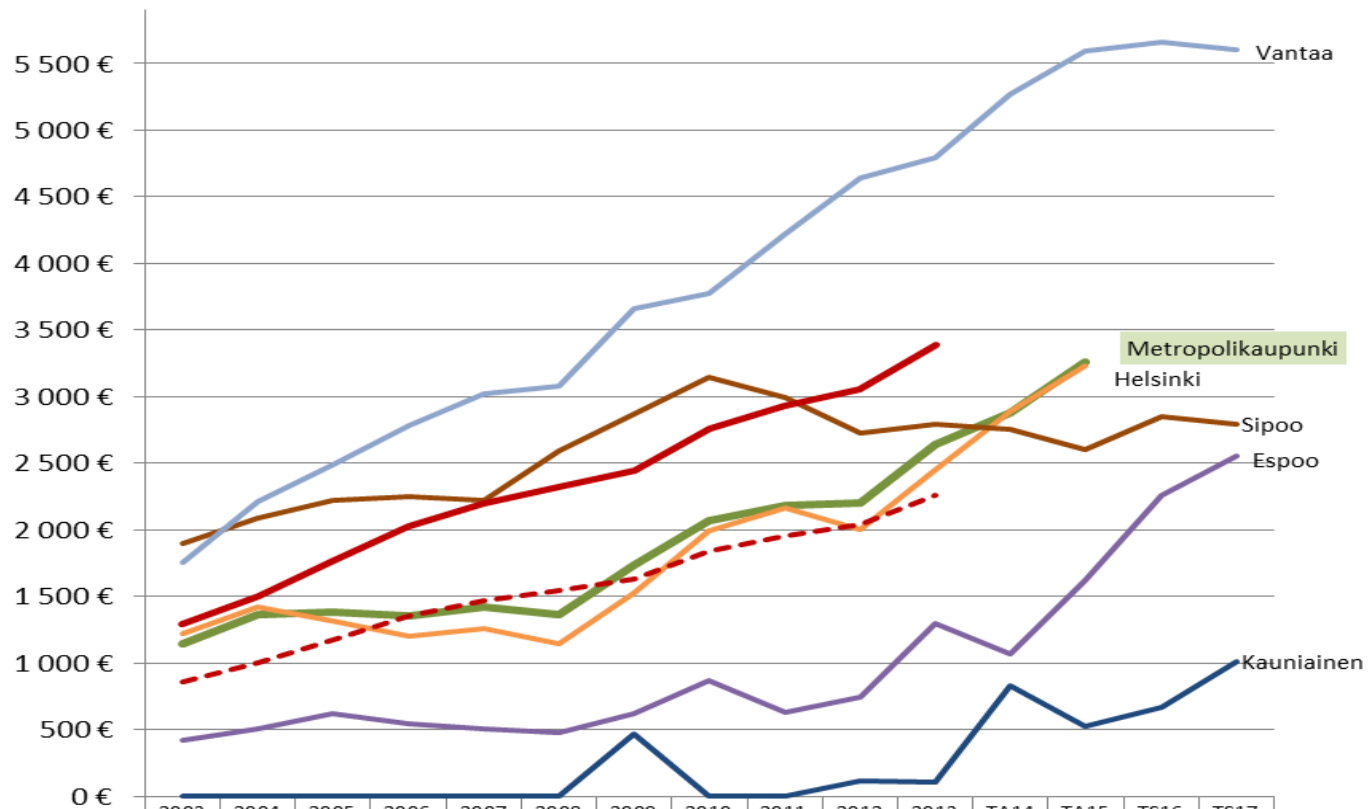
*) Palvelukysyntä ei liity aina kuntarajoihin, esimerkiksi Kauniiaisissa ulkopaikkakuntalaisten osuus kaikista lukio-opiskelijoista on tällä hetkellä 69 %, joten oleellista on koko alueen lukioikäisten määrän kasvu ja lukioiden vetovoimaisuus.

Kertynyt ali-/ylijäämä vuosina 2003–2017, €/as

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TA14	TA15	TS16	TS17
Metropolikaupunki	2548	2609	2746	3222	1946	2257	2292	3408	3663	3144	3382	3262	3150	3065	3085
Espoo	3133	2907	2913	4678	2178	2350	2551	3734	3851	1267	1404	1262	1175	1101	1261
Helsinki	2772	2963	3271	3441	2286	2760	2766	3922	4359	4510	4746	4753	4676	4605	4586
Kauniainen	4111	4285	3769	3865	3665	3935	3584	4142	4382	4528	4325	4067	4177	4500	4082
Sipoo	-26	-9	348	365	471	519	709	799	624	669	488	400	291	488	858
Vantaa	1335	1357	1161	1026	728	744	663	1700	1634	1639	1811	1595	1402	1218	1186
Koko maa	982	1047	1020	1093	765	937	986	1314	1398	1224	1286				

Kuntien lainakanta vuosina 2003–2017, €/asukas

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TA14	TA15	TS16	TS17
Metropolikaupunki	1142	1363	1381	1355	1425	1365	1732	2067	2188	2200	2640	2882,8	3261		
Espoo	423	508	618	542	507	473	625	867	633	748	1299	1065,5	1621	2262	2550
Helsinki	1221	1424	1318	1205	1262	1143	1526	1989	2160	2001	2446	2884,2	3233		
Kauniainen	5	2	1	0	0	0	464	0	0	112	110	830,56	527	673	1014
Sipoo	1901	2092	2219	2248	2220	2596	2868	3149	2995	2724	2792	2750,8	2601	2846	2789
Vantaa	1754	2215	2491	2779	3025	3074	3663	3775	4225	4642	4790	5273,5	5591	5666	5600
Koko maa	862	1000	1176	1351	1464	1548	1631	1839	1957	2037	2261				
Koko maa+50%	1293	1500	1764	2027	2196	2322	2447	2759	2936	3056	3393				

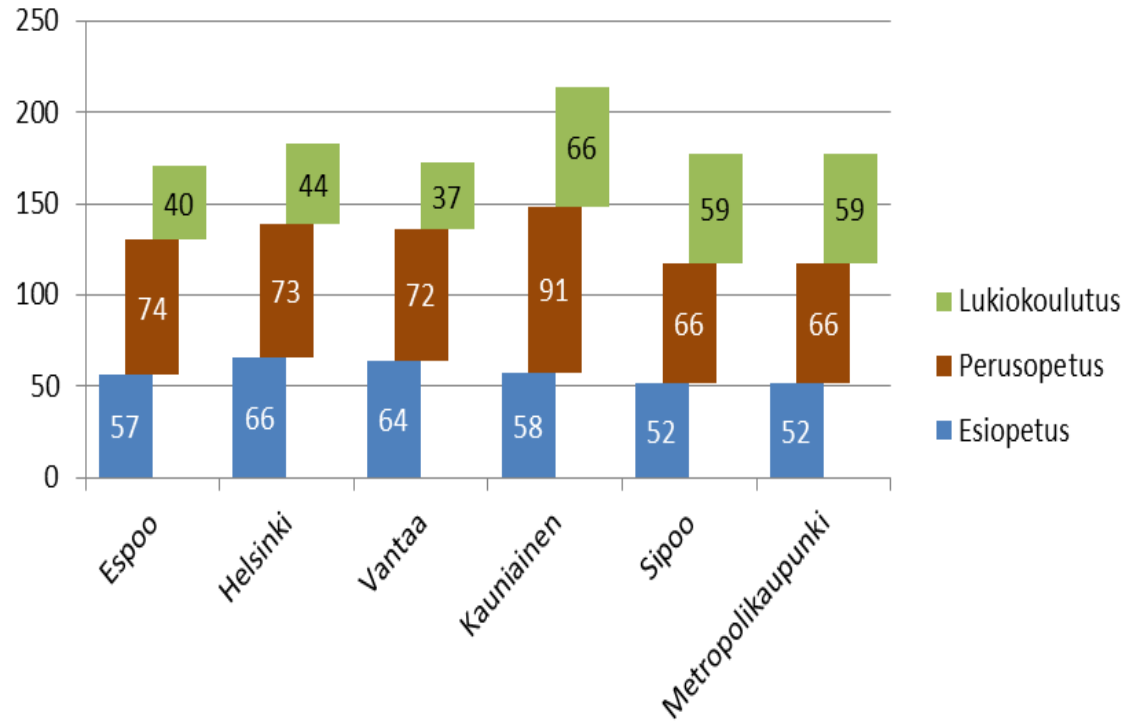
**Käyttötalouden
nettokustannukset ja
niiden muutokset
vuonna 2013, jos
yksikkökustannukset
olisivat olleet kaikissa
kunnissa Espoon,
Helsingin tai Vantaan
tasolla**

	Ennakkotiedot	Espoon tasolla		Helsingin tasolla		Vantaan tasolla	
	M€	M€	muutos M€	M€	muutos M€	M€	muutos M€
Kuntarakenteesta mahdollisesti riippuvat:							
Yleishallinto	216,7	203,7	-13,0	245,9	29,2	148,1	-68,6
Päivähoito ja esiopetus	714,0	728,8	14,7	729,0	14,9	648,9	-65,1
Oma perusopetus	832,9	853,4	20,5	923,0	90,1	665,9	-167,1
Oma lukiokoulutus	143,0	142,7	-0,3	154,7	11,7	110,9	-32,0
Kansalaisopistot	26,0	28,0	2,0	28,6	2,6	13,1	-12,9
Taiteen perusopetus	9,7	21,1	11,4	0,0	-9,7	20,1	10,3
Kirjasto	67,6	83,3	15,7	65,4	-2,3	50,7	-16,9
Liikunta ja ulkoilu	132,2	130,2	-1,9	149,5	17,4	78,2	-54,0
Nuorisotyö	50,6	33,5	-17,1	62,4	11,8	40,1	-10,5
Museot ja näyttelytoiminta	30,2	49,8	19,5	24,1	-6,1	27,9	-2,4
Teatteri-, tanssi ja sirkustoiminta	16,6	14,9	-1,7	23,2	6,6	1,6	-15,0
Musiikkitoiminta	19,3	30,6	11,3	19,9	0,6	5,3	-14,0
Muu kulttuuritoiminta	42,4	30,6	-11,8	57,2	14,8	16,5	-25,9
Opetus- ja kulttuuritoimen hallinto	4,5	8,9	4,4	0,9	-3,6	1,6	-2,9
Yhdyskuntasuunnittelu	82,7	65,6	-17,1	106,7	24,1	44,8	-37,9
Rakennusvalvonta	-0,9	-4,8	-3,9	0,5	1,4	-2,0	-1,1
Liikenneväylät	181,9	259,7	77,7	141,5	-40,4	200,2	18,3
Puistot ja yleiset alueet	54,7	77,2	22,5	48,2	-6,4	43,9	-10,8
Ympäristönhuolto	14,4	10,6	-3,7	18,1	3,7	7,4	-7,0
Riippuvat yhteensä:	2639	2768	129	2799	160	2123	-515
Kuntarakenteesta suoraan riippumattomat:							
Terv.- ja sos.tarvevakioidut menot*	2822,4	2644,5	-177,9	2927,4	105,0	2713,7	-108,7
Muut SOTE-alueelle siirtyvät:							
Ympäristöterveydenhuolto	5,3	5,9	0,6	3,8	-1,5	7,3	2,0
Muut siirtyvät sote-menot**	153,3	123,2	-30,1	196,1	42,9	71,2	-82,1
Toimeentulotuki	258,6	205,2	-53,5	287,1	28,5	268,5	9,8
Pelastustoiminta	70,5	74,5	4,0	72,3	1,8	53,3	-17,2
Ammatillinen koulutus + amk.***	145,1	3,4		202,0		173,7	
Muu käyttötalous****	-5,1	-15,1	-9,9	1,5	6,6	-17,2	-12,0
Riippumattomat yhteensä	3450						

Palvelujen kustannukset vaihtoehtoisilla tavoilla tuotettuna

- Laskelma osoittaa suuruusluokat suurimpien kuntien kustannustasoilla tuotettujen palveluiden tehostamispotentiaalista koko metropolikaupungin alueella
- Toteutuneet kustannustasot johtuvat kuntien valitsemasta palvelutasosta, palveluiden järjestämistavasta sekä alue- ja väestötekijöistä
- Suurimmat erot syntyvät opetustoimessa
- Espoon ja Helsingin kustannuksissa ei ole selvää tasoeroa, mutta kummassakin on suuri talouden sopeuttamispotentiaali
- Vantaan alempi kustannustaso ei ole heikentänyt asiakastytyvyyttä
 - PKS-kuntien päivähoidon 2008 ja Vantaan sosiaali- ja terveystoimen asiakastytyvyys 2014, FCG
- Lopulliseen kustannustasoon vaikuttavat palveluista ja palveluverkoista uudessa kunnassa tehtävät päätökset
- Kaikilla sektoreilla ei palvelutuotantoa voida toteuttaa alimman kustannustason mukaisesti aiheuttamatta merkittävää haittaa asukkaille

Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetustuntien määrä oppilasta kohti vuonna 2012. Tilastokeskus

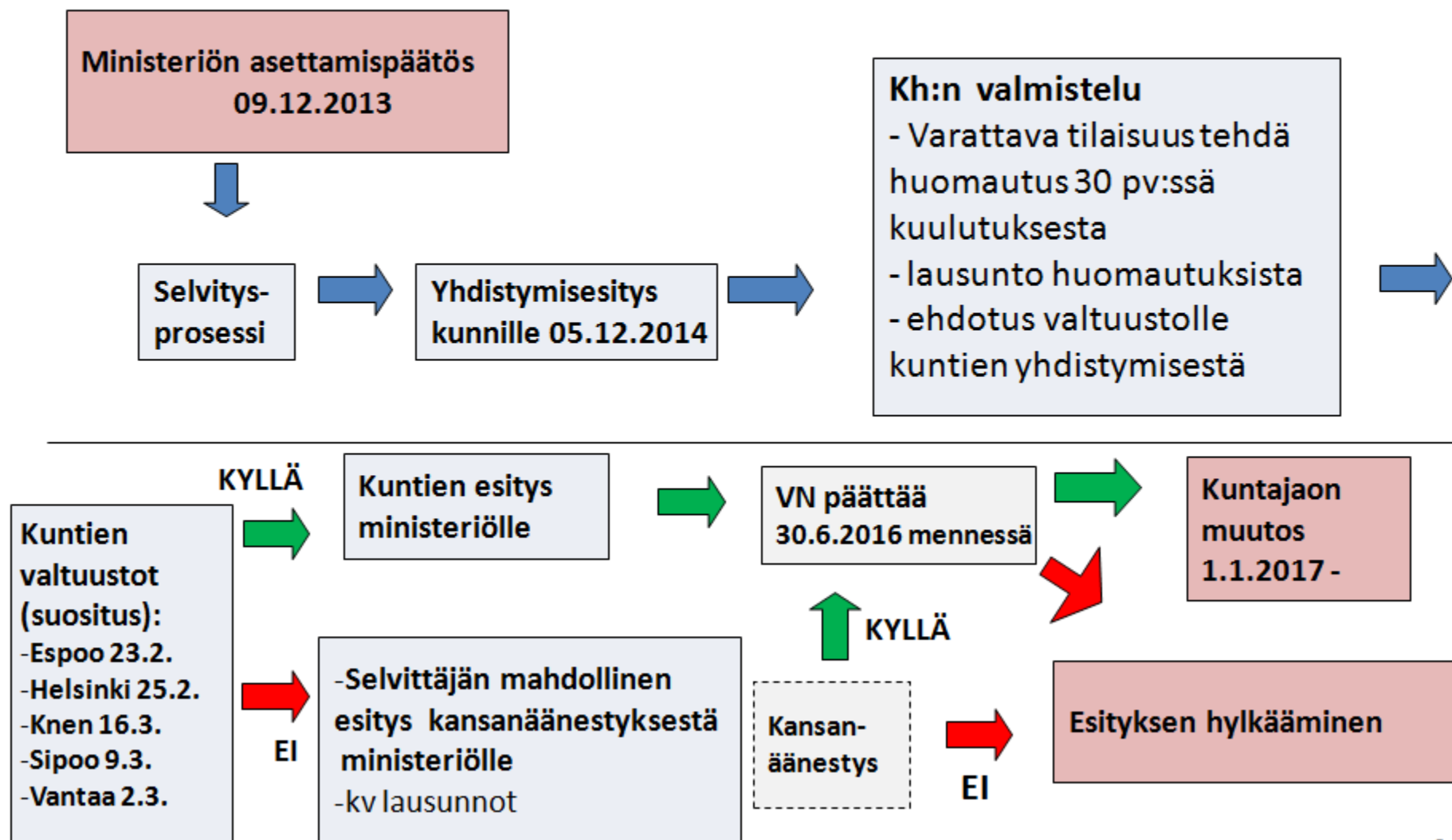
Metropolikaupungin suhde metropolihallinnon tarpeeseen

- Taloudellinen kestävyys, sosiaalinen eheys, tasapainoinen yhdyskuntarakenne ja kansainvälinen kilpailukyky edellyttävät alueen voimavarojen kokoamista joko kuntien välisellä yhteistyöllä, kuntarakenteen muutoksella tai metropolihallinnon perustamisella
- Mikäli metropolihallinto toteutuisi 14-16 kunnan kuntayhtymänä, jolla on vain suppea tehtäväkenttä, ei tarve kuntarakenteen muutoksille poistuisi
- Mikäli metropolikaupunki toteutuisi, olisi erillisen metropolihallinnon tarve vähäinen, koska ongelmat, joita vireillä olevalla metropolihallinnolla pyritään ratkaisemaan, voidaan ratkaista uuden kunnan sisällä ja sopimusyhteistyöllä naapurikuntien kanssa
- Mikäli Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvityksessä esitetty Keski-Uudenmaan kaupunki toteutuisi, poistuisi metropolihallinnon tarve

Metropolikaupunki ja sote-uudistus

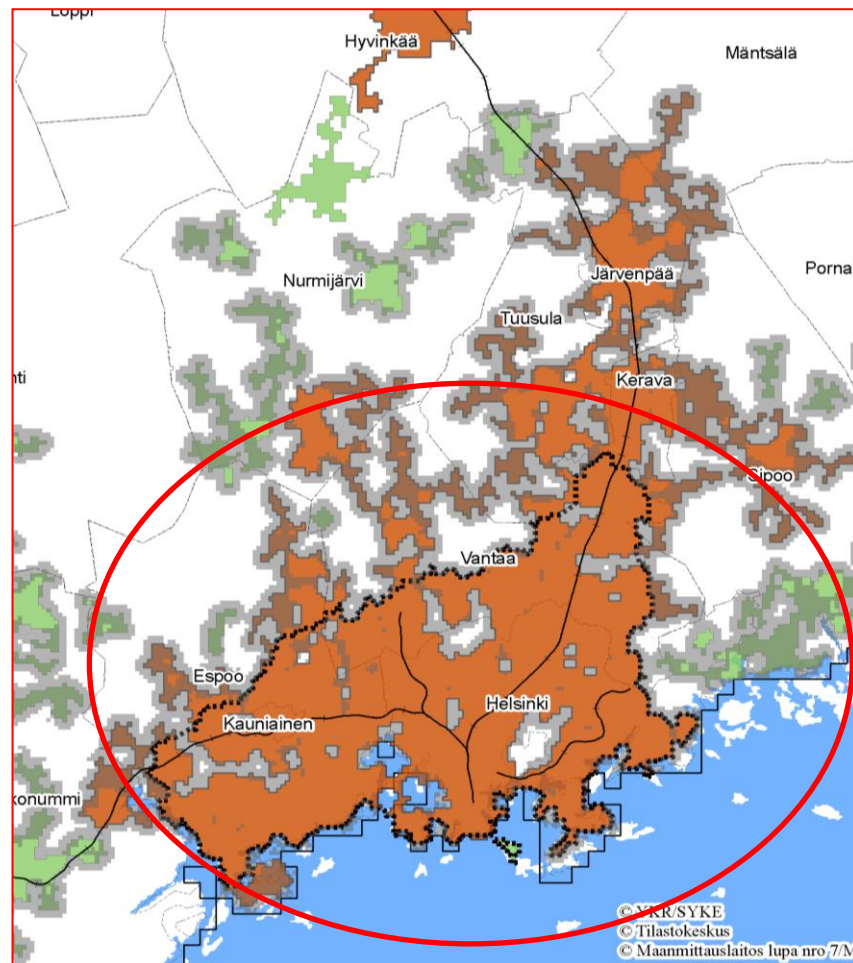
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteet saavutetaan parhaiten siten, että metropolikaupunki on tuottamisvastuullinen toimija alueellaan
- Metropolikaupunki täyttää kaikki tuottamisvastuulle asetettavissa olevat kriteerit, joten erillisen tuottaja-kuntayhtymän perustaminen ei ole tarpeen
- Metropolikaupunki olisi yksi kolmesta lakiesityksen mukaisesta Hykserva-alueen tuottamisvastuullisesta toimijasta
- Metropolikaupungin erityisasema tulisi huomioida sote-järjestämislaissa

16 § Erityisen kuntajakoselvityksen toimittaminen metropolialueella

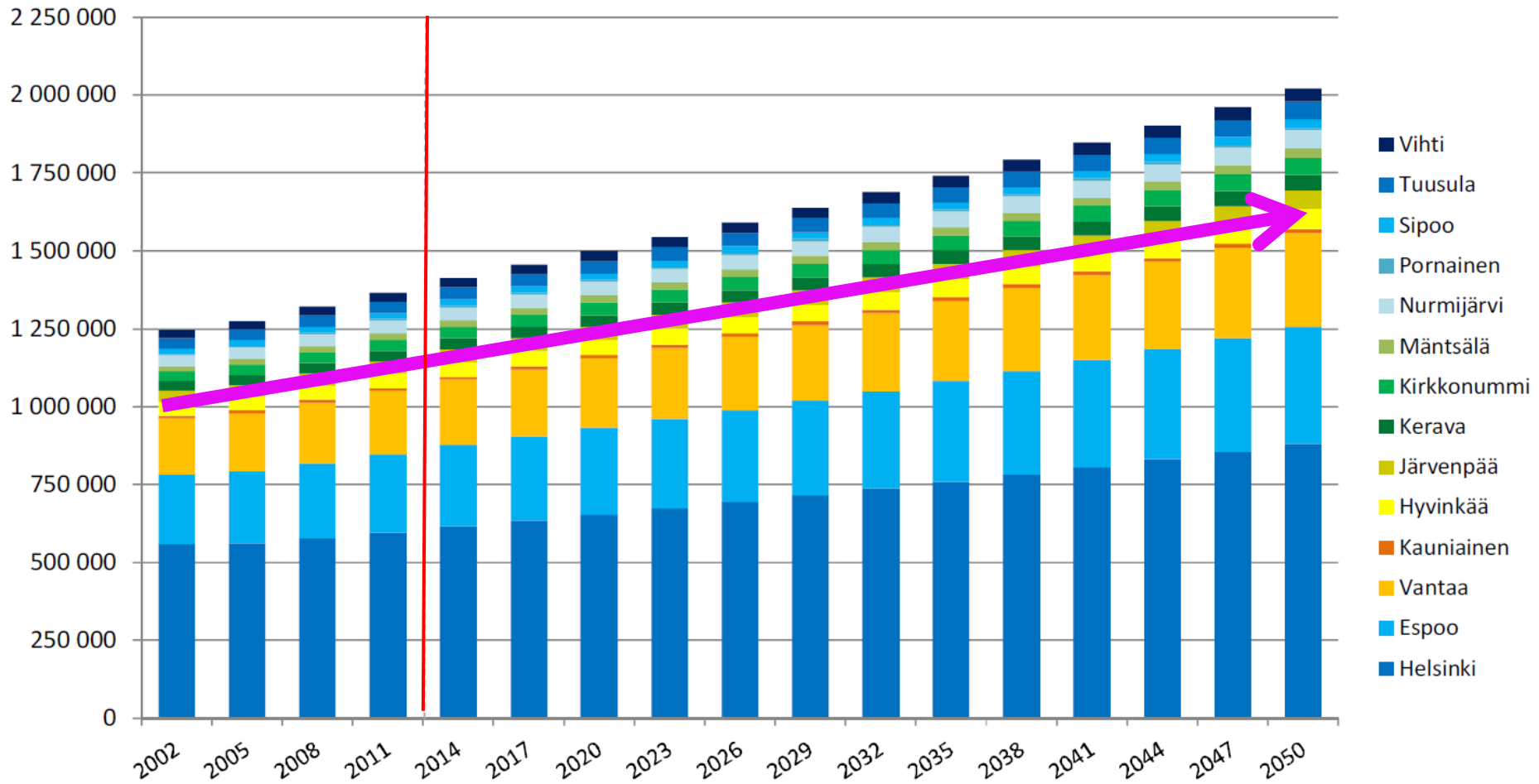

Helsingin seudun metropolisaatio

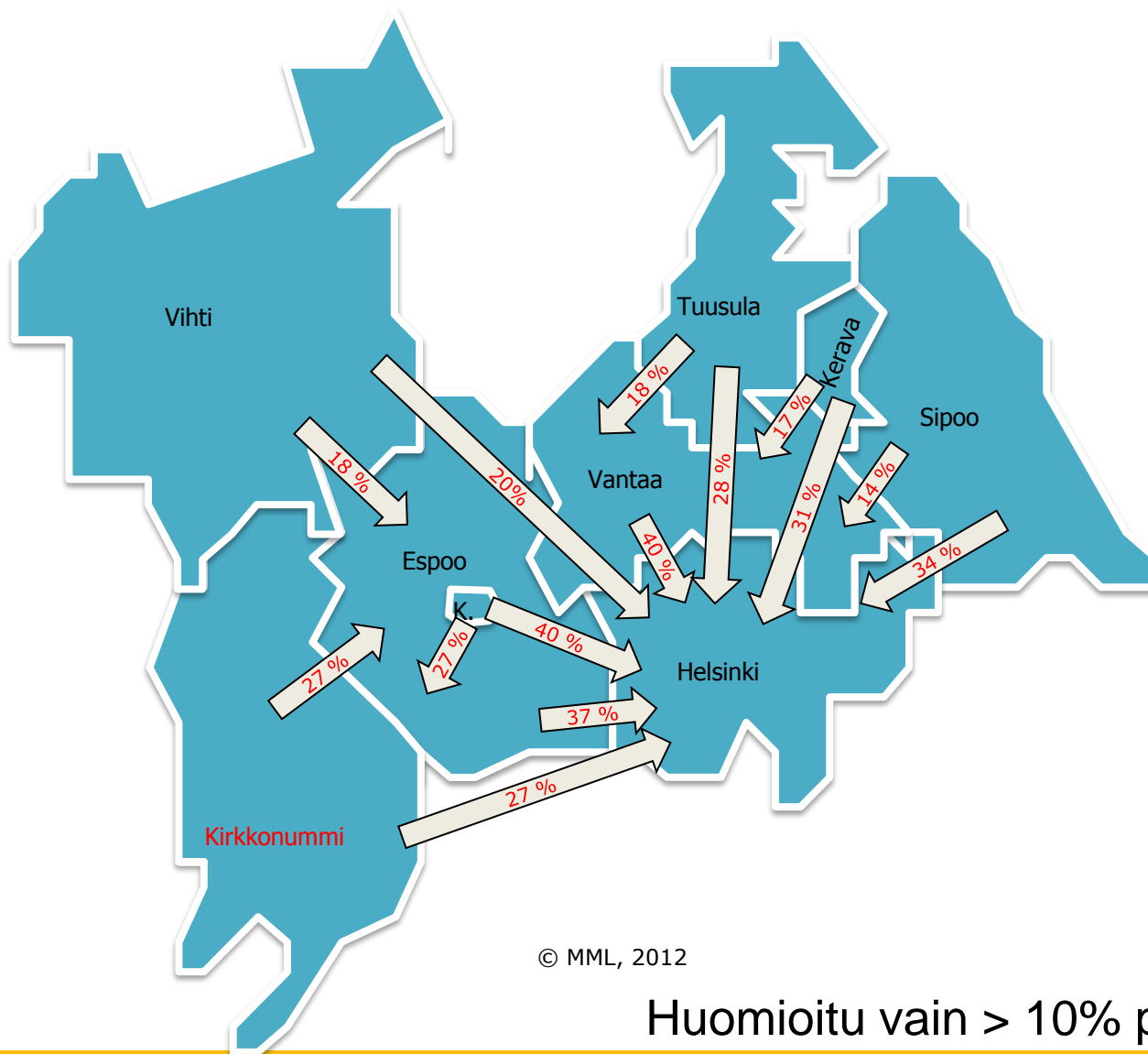
- Väestö
- Asuntomarkkinat
- Sosiaalinen kestävyys
- Liikkuminen
- Yhdyskuntarakenne
- Ympäristö
- Ilmasto ja energia
- Kaupunkikulttuuri
- Asema suhteessa kilpailijoihin

Helsingin seudun väestökehitys vuoteen 2012 ja kasvuennuste vuoteen 2050

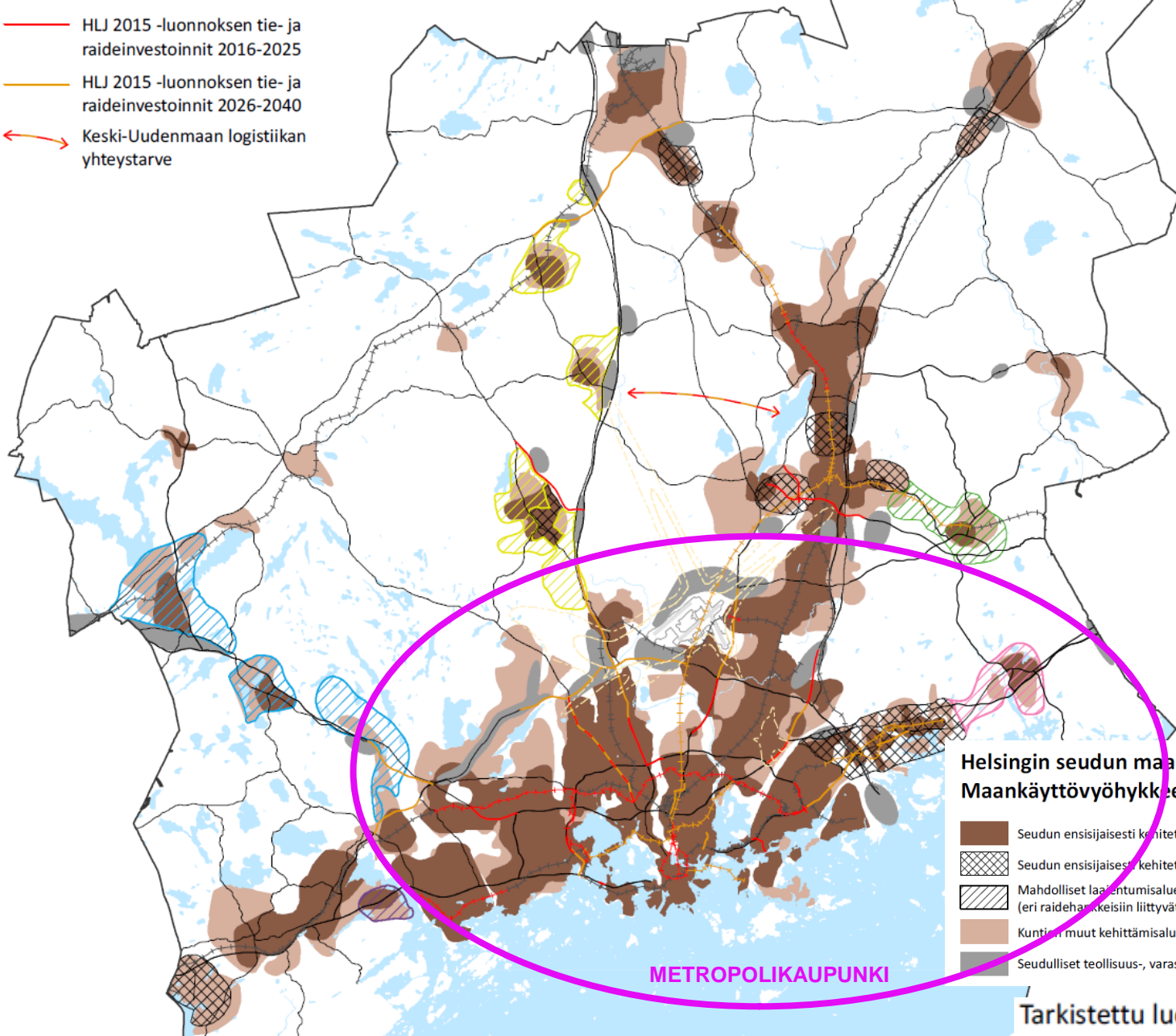
Lähde: Helsingin seudun asuntostrategia 2025, luonnos 23.9.2014

© MML, 2012

Huomioitu vain > 10% pendelöinti

- HLJ 2015 -luonnoksen tie- ja raideinvestoinnit 2016-2025
- HLJ 2015 -luonnoksen tie- ja raideinvestoinnit 2026-2040
- ↔ Keski-Uudenmaan logistiikan yhteistarve

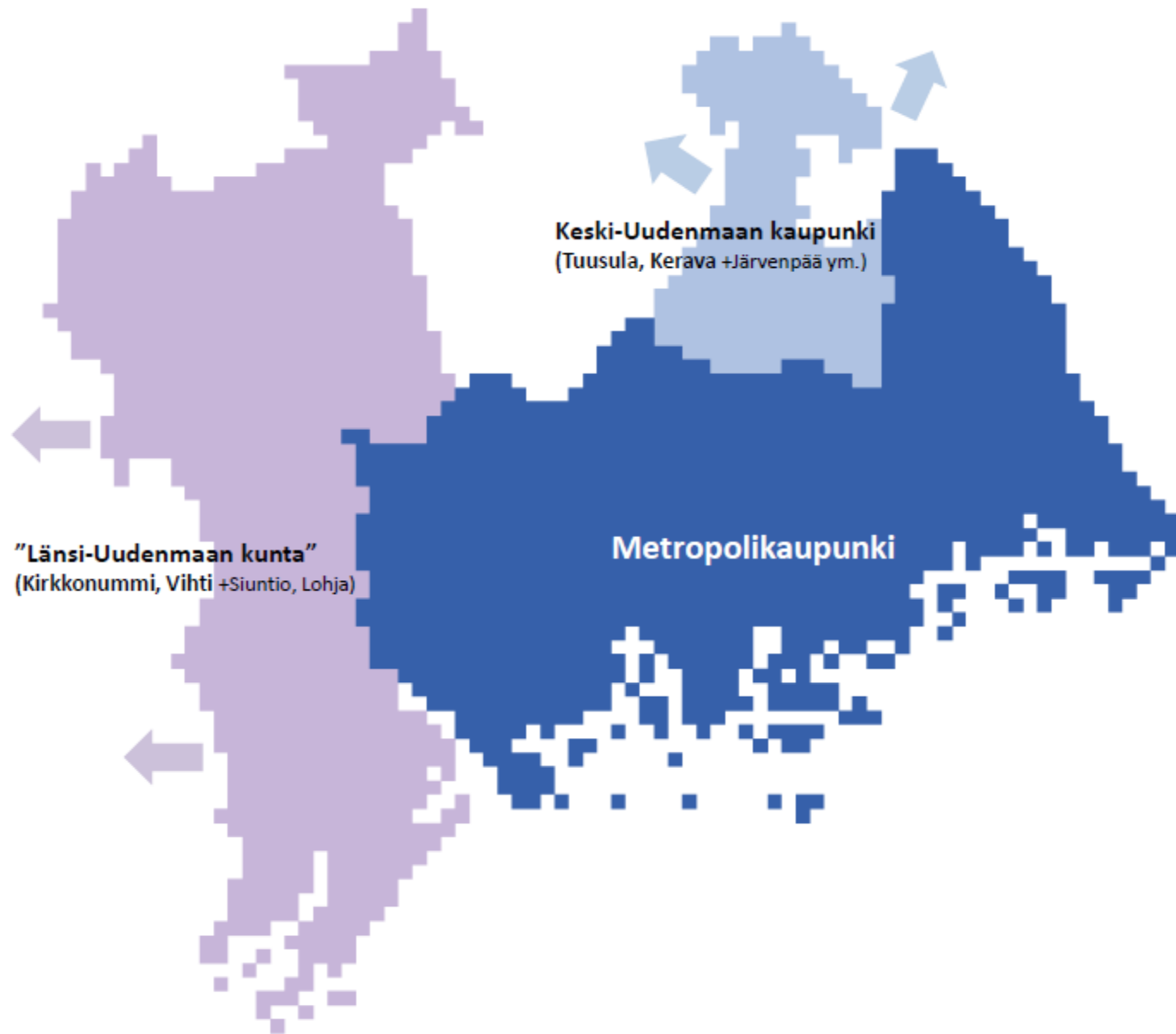

Helsingin seudun maankäyttösuunnitelma 2050: Maankäyttövyöhykkeet

- Seudun ensisijaisesti kehitettävät vyöhykkeet 2016-2050
- Seudun ensisijaisesti kehitettävien vyöhykkeiden täydentymisalueet 2025-2050
- Mahdolliset laajentumisalueet vuoden 2040 jälkeen (eri raidehankkeisiin liittyvät alueet on korostettu eri väreillä)
- Kuntien muut kehittämisalueet 2016-2050
- Seudulliset teollisuus-, varasto- ja logistiikkakeskittymät

METROPOLIKAUPUNKI

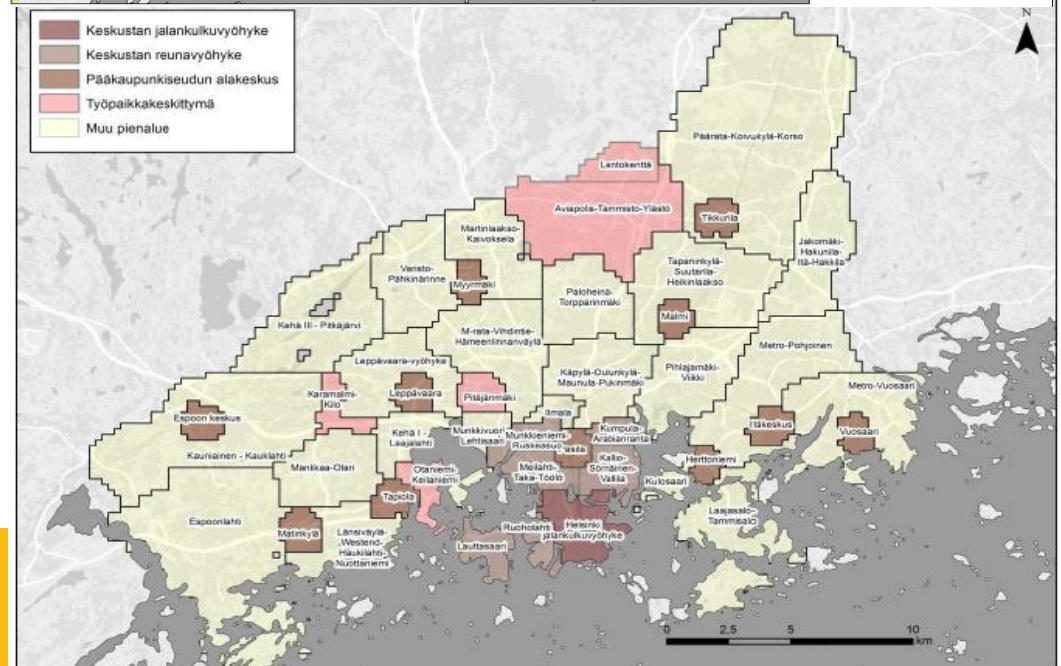
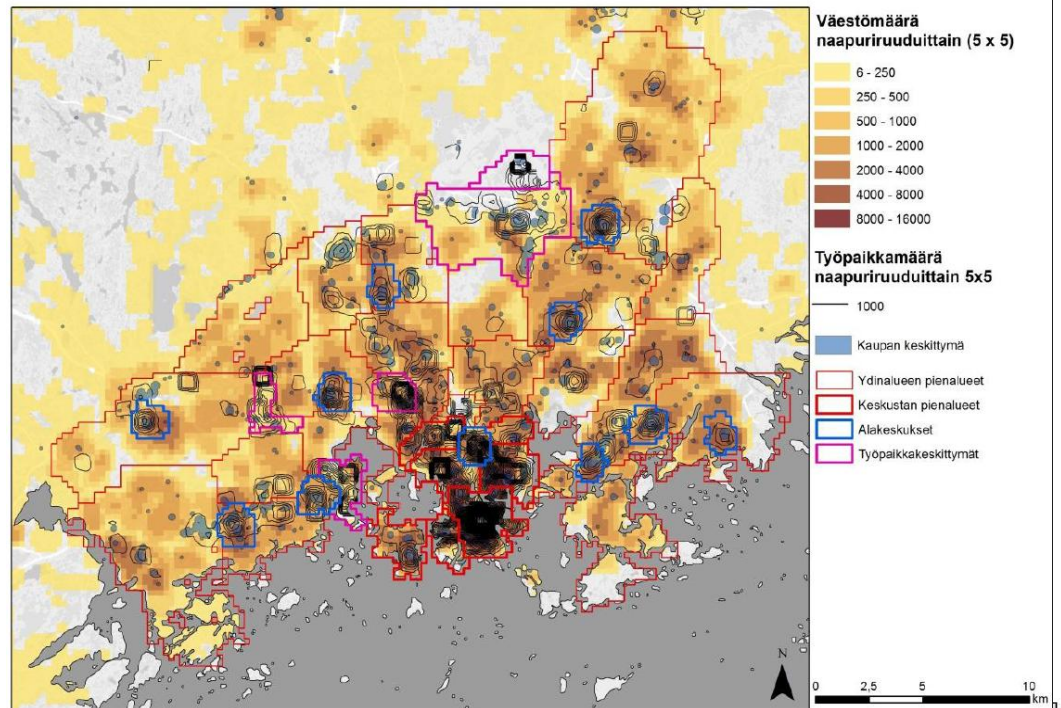
Tarkistettu luonnos 23.9.2014

Monikeskuksinen metropolikaupunki

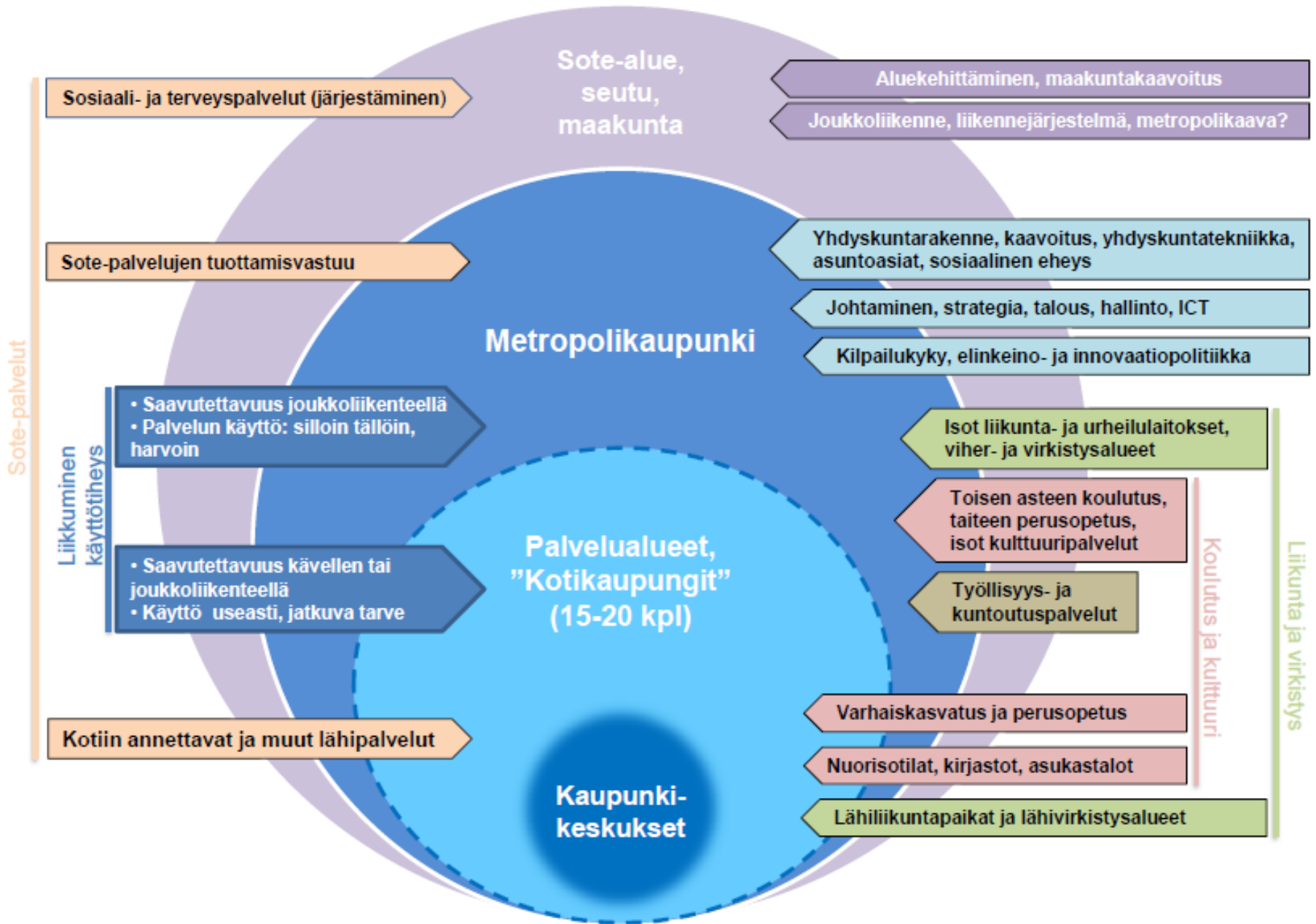
- Metropolikaupunki on monikeskuksinen.
Strategisella tasolla kunta toimii yhtenä kokonaisuutena. Lähipalvelut ja niitä koskeva kunnallinen päätöksenteko sen sijaan voidaan osin hajauttaa lähemmäs asukkaiden päivittäistä elinpiiriä.
- **Palvelualueet, ”kotikaupungit” (15-20) ovat entisistä kuntarajoista riippumattomia ja ne tukeutuvat alueidensa kaupunkikeskuksiin.**

Väestön, työpaikkojen ja vähittäiskaupan keskittymät sekä pienaluejako

Palvelujen järjestämisen periaatteet

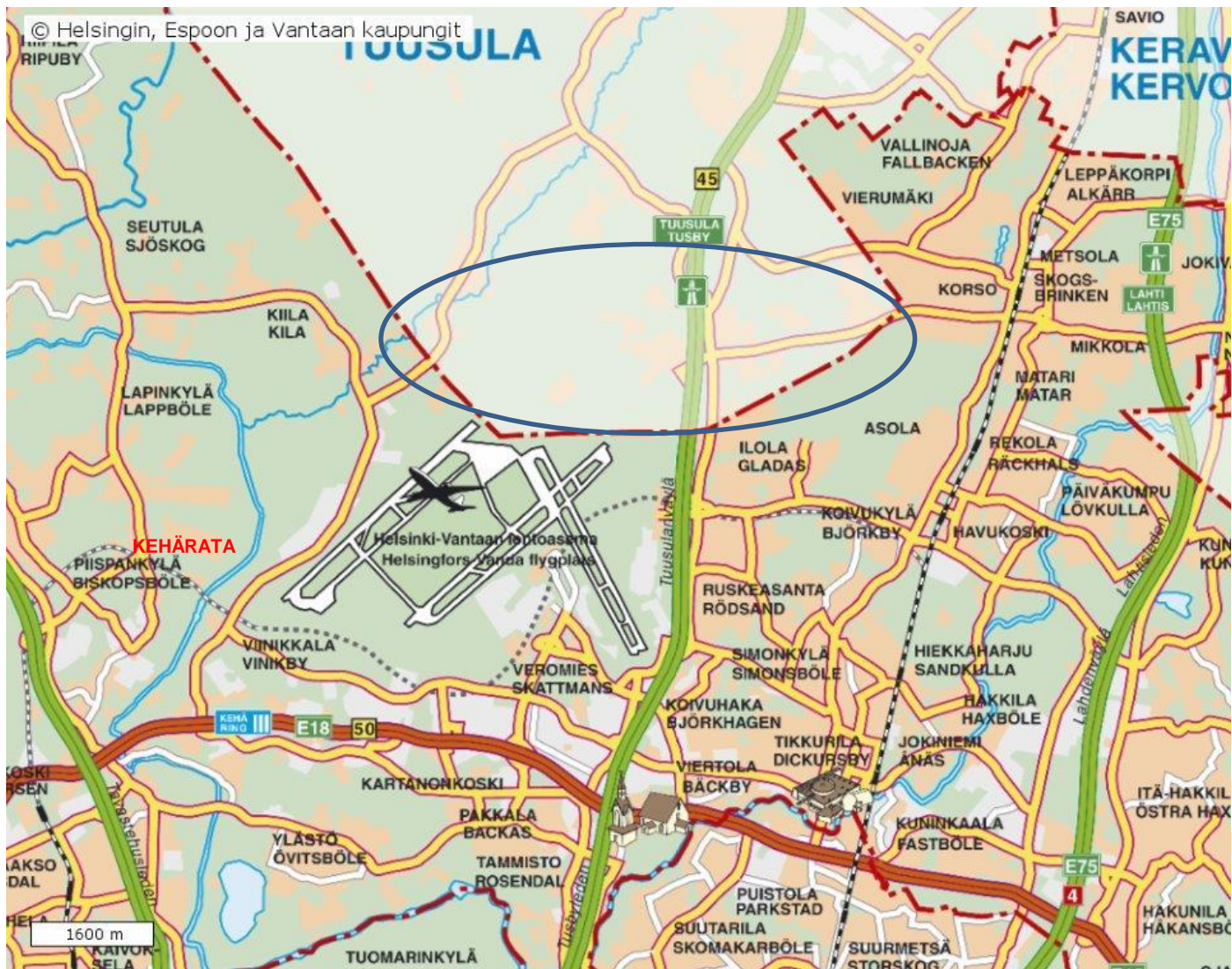
- Perusteet joilla palvelut jaetaan kaupungin kahdelle toimintatasolle:
 - Saavutettavuus
 - Käyttöfrekvenssi
- **Metropolikaupunki:**
 - Saavutettavuus joukkoliikenteellä
 - Palvelun käyttö silloin tällöin / harvoin
- **Kotikaupunki:**
 - Saavutettavuus jalan, joukkoliikenteellä
 - Palvelun käyttö useasti, jatkuva tarve

Tuusulan osakuntaliitoksesta

- Selvittäjät esittävät valtiovarainministeriölle osana metropolikaupungin perustamista erityistä kuntajakoselvitystä Tuusulan eteläisimmän osan siirtämiseksi metropolikaupunkiin. **Kysymys ei ole osakuntaliitoksesta Vantaaseen.**
- Ministeriö päättää asiasta erikseen, kun edellytykset metropolikaupungin syntymiselle tiedetään.
- Jos selvittäjien esitys hyväksytään ministeriössä, aikataulu muutokselle olisi sama kuin koko metropolikaupungin perustamiselle (v. 2017).

Tuusulan osakuntaliitosalueen likimääräinen sijainti

Case studies

1. ICT-toiminto
2. Henkilöstö
3. Kielelliset oikeudet

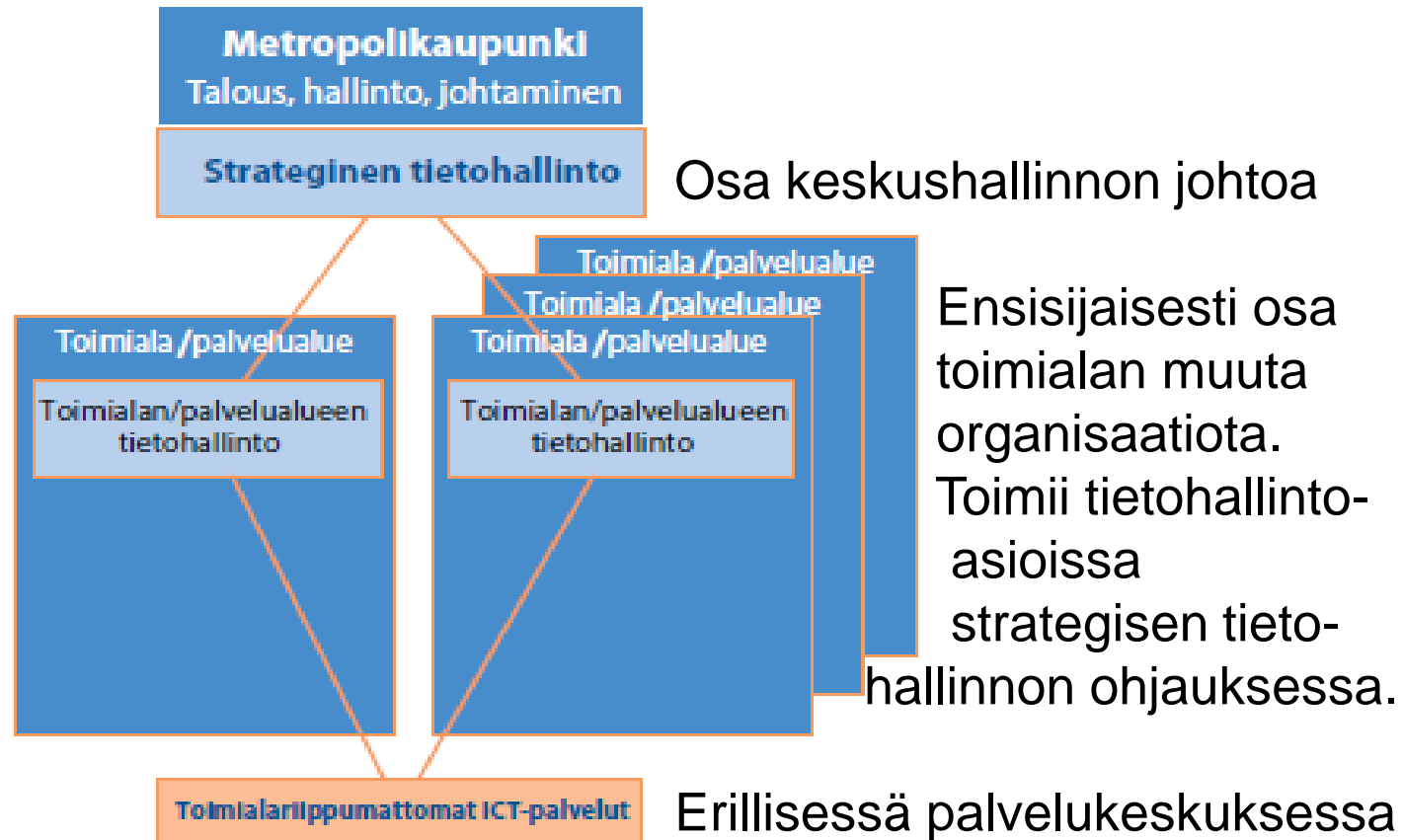
1. ICT

ICT - keskeiset johtopäätökset

- ICT-palvelujen kannalta kuntaliitos on ainutlaatuinen mahdollisuus uudistumiselle.
- Nykyisin metropolikaupungin alueella on arviolta 2500-3000 erillistä tietojärjestelmää käytössä. Arvion mukaan voisi yhdistyneessä kaupungissa olla 2000 järjestelmää vähemmän.
- Kehitettävien ICT-palvelujen vaikuttavuus on suurempi suuremman väestöpohjan myötä. Lisäksi kehittämissurssien keskittäminen nopeuttaa kehittämistyötä.
- ICT-palvelujen yhdistäminen voi olla eräs esimerkki yhdistymisen kustannusvaikutuksista.
- Malli avattu selvityksen osassa III, luku 14.2.

ICT hallintomalli

Osin keskitetty,
osin hajautettu

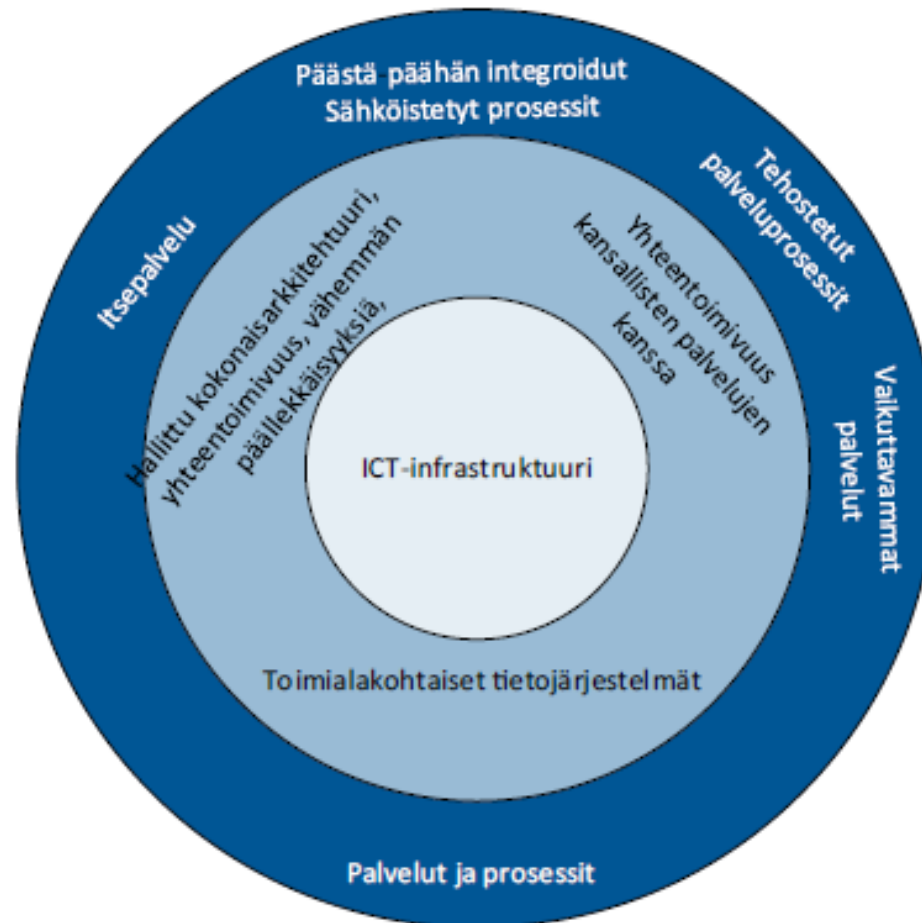
Siirtymävaihe

- Ajanjakso lähtötilanteesta tavoitetilaan.
- Alkaa kuntien yhdistymispäätöksestä ja kestää metropolikaupungin syntymisen yli kunnes siirtymävaiheen tehtävät on suoritettu loppuun.
- Siirtymäkauden jälkeen metropolikaupungin tietohallinto toimii tavoitetilan mukaisesti.
- Siirtymävaiheeseen liittyy riskejä, kuten esimerkiksi:
 - tietohallinnon merkitys aliarvioidaan metropolikaupungin perustamisvaiheessa
 - tietohallinnon perustaminen viivästyy
 - tietohallintoon ja ICT-palveluihin liittyviä asioita ei johdeta keskitetysti.
- Tällöin riskinä on, että tietohallinto kokonaisuutena ei pysty vastaamaan yhdistymiseen liittyviin vaatimuksiin ja ICT-palveluista tulee este ja hidaste mahdollistajan sijaan.

Pitkän aikavälin arviointi

- Visiossa metropolikaupungista ICT:n näkökulmasta tietohallinto on mukana toteuttamassa uudenlaista palvelurakennetta,
- ...jossa ICT:n mahdollisuuksia hyödynnetään aivan eri tavalla kuin nykyisissä kaupungeissa.

Visio metropolikaupungista ICT-palvelujen näkökulmasta

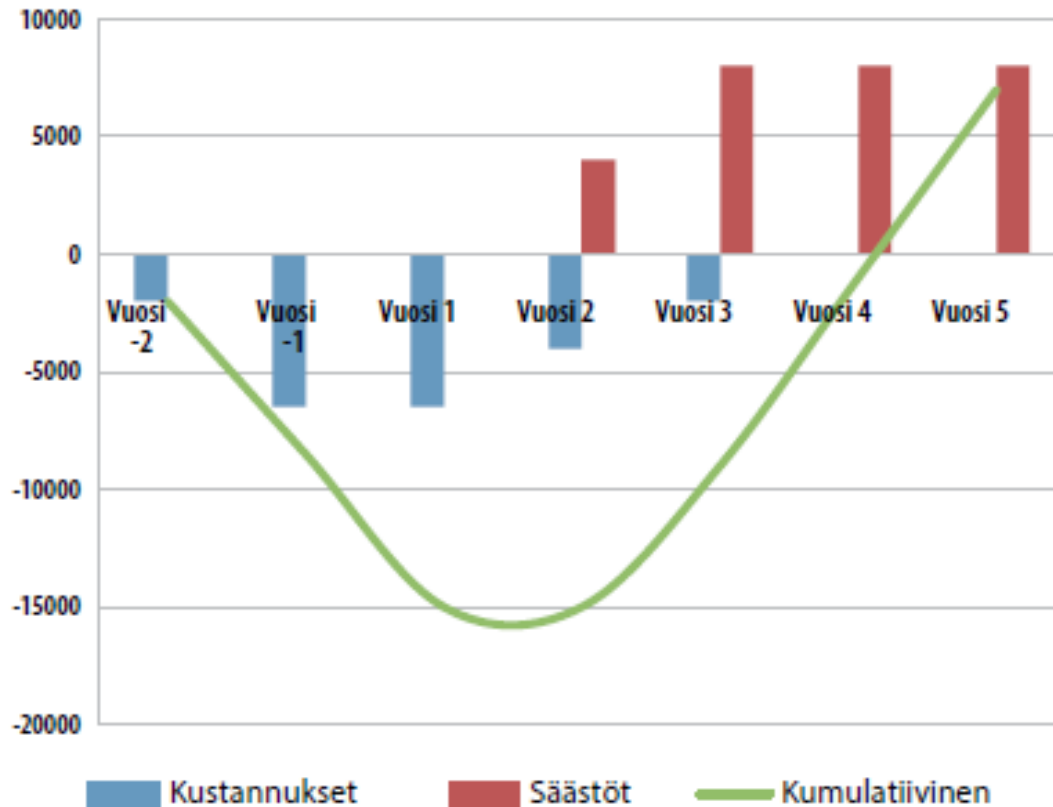

Hyötyjen merkitys kasvaa siirryttäessä kuvion ulommille kehille. Suurimmat hyödyt on saavutettavissa palvelujen ja prosessien kehällä. Kuviossa sisemmät kehät toimivat mahdollistajina ulommille kehille.

Kustannukset

- Strategisen tietohallinnon käynnistämisen ja hanketoimiston toiminnan kustannukset *siirtymävaiheen* ajan arviolta n. 11 M€.
- *Toimialariippumattomien* ICT-palveluiden kohdalla verrokkikohteiden avulla arvioitu, että tehostamispotentiaali olisi 5. toimintavuodesta alkaen 10–20 % = 8,5–17 M€/v. Ennen sitä siirtymävaiheen (4 v.) kustannuksiksi arvioitu 28 M€ euroa, eli toimialariippumattomien palvelujen muutoskustannukset olisivat maksetut 7. toimintavuotena, jonka jälkeen säästöjä olisi mahdollista käyttää toimialakohtaisten palvelujen kehittämiseen
- *Toimialakohtaisissa* ICT-palvelujen osalta pitkän aikavälin arvioinnissa keskeinen johtopäätös on, että ICT-kustannusten pienentäminen ei tule olla päätavoitteena vaan keskeisimpänä tavoitteena on varmistaa ICT:n parempi hyödyntäminen substanssipalvelujen ja -prosessien kehittämisessä. Investoinnit arvioidaan kulloinkin kustannusten ja hyötyjen kautta.

Toimialariippumattomien kustannukset ja tehostamispotentiaali (t€)

Tietojärjestelmäympäristön uudistaminen

- *Metropolikaupungin yhteisen tietojärjestelmäympäristön uudistaminen* maksaisi arviolta 300-400 milj. euroa. Muutos aikaistaisi monessa tapauksessa investointeja, joita olisi joka tapauksessa tehtävä, koska tietojärjestelmien elinkaari tulee aina jossakin vaiheessa tiensä päähän.
- Nyt jokainen kunta tekee investoinnit ja kehittämistyön joka tapauksessa erikseen. Yhdessä tekeminen tuo kustannussäästöjä. Kustannussäästöjä voidaan nähdä saatavan myös uusien tietojärjestelmäratkaisujen kehittämisessä.
- Arviolta voitaisiin vähentää nykyisten n. 2500-3000 erillisen tietojärjestelmän määrää n. 2000:lla.
- Olennaisinta on, että metropolikaupungissa ICT:n mahdollisuuksia hyödynnetään aivan eri tavalla kuin nykyisissä kaupungeissa.

2. Henkilöstö

5 kunnan henkilöstö – eläköityminen ja rekrytointitarve

- 5 kunnan yhteinen laskennallinen henkilöstön eläköitymisennuste 2015–2021 on 14 070 henkilön siirtyminen eläkkeelle yhteensä n. 66 800 henkilöstöön kuuluvasta. Näin ollen 52 730 henkilön asema olisi kuntarakenteen muuttuessa suojattu irtisanomisesta.
- Samanaikainen rekrytointitarve riippuu olennaisesti niistä muutoksista, jotka tapahtuvat palvelutuotannossa, mm. sote-uudistuksen myötä tai palvelujen muiden ostojen kasvun kautta.
- Ilman että niitä huomioidaan, mutta huomioiden tuottavuuden +0,5 % kasvu, on rekrytointitarve 5 kunnassa vv:na 2015–2021 yhteensä n. 17 360 henkilöä.
- Tämä tarkoittaisi eläköitymisennusteen vaikutukseen yhdistettynä, että 5 kunnan henkilöstö vuonna 2021 olisi n. 70 090 henkilöä. Nykytiedon perusteella tarve tulee olemaan huomattavasti pienempi, ottaen huomioon mm. sote-uudistus.

Yhdistymisen vaikutukset

- Esimerkki Kouvola, yhdistynyt v. 2009 alusta:
- Kaupungin henkilöstömäärä on vähentynyt 1.1. 2013 – 30.9.2014 n. 570 työntekijällä -> vajaat 10%. Vähennykset pääosin eläkepoistumaa hyödyntämällä ja määräaikaista henkilöstöä vähentämällä.
- Vähennykset kohdistuivat erityisesti hallinto- ja toimistohenkilöstöön sekä esimiehiin. Esimiesten määrä on vähentynyt ~20%. Tavoitteena on 20 M€ säästöt /v.
- Siirrettynä valtakunnan tasolle, merkitsisi vastaavat toimenpiteet miinus 45 000 henkilötyövuotta.
- Siirrettynä metropolikaupunkiin, merkitsisi se mahdollisuutta käyttää v. 2021 n. 7 000 henkilötyövuotta lisää palvelutarpeiden kasvuun vastaamiseen
- Tämä siirto olisi arvoltaan n. 200 M€ /v.

3. Kielelliset oikeudet

Ruotsinkieliset palvelut

- Metropolikaupungissa asuu yksi $\frac{1}{3}$ maan ruotsinkielisestä väestöstä. Tämä tarkoittaa aiempaa parempia mahdollisuuksia koota ja koordinoita ruotsinkielisiä palveluita ja huolehtia, että ne ovat tasalaatuisia ja tasokkaita koko metropolikaupungin alueella.
- Ruotsinkieliset palveluiden käyttäjät pääkaupunkiseudulla ovat kielibarometrin mukaan tyytymättömiä erityisesti ruotsinkielisten sosiaali- ja terveystalveluiden saatavuuteen.
- Kun ruotsinkieliset palvelut halutaan turvata, on hyvä että ruotsinkieliset niin pitkälle kuin on mahdollista, saavat päättää omista palveluistaan.
- Koska ruotsinkielisten määrä sekä heidän suhteellinen osuutensa väestöstä vaihtelee voimakkaasti metropolialueen sisällä, on useassa selvityksessä perusteltu tarve koordinoita ruotsinkieliset palvelut alueella yhteisen lautakunnan tai muun elimen avulla.

Ruotsinkielisten palvelujen hallinto

- Sote-järjestämislaisissa on säännös velvollisuudesta kaksikielisille sote-alueille, eli mm. eteläiselle alueelle, asettaa vähemmistökielen, tässä tapauksessa ruotsinkielisten lautakunta, jonka tehtävänä olisi seurata alueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi.
- Vastaavasti tulee perustaa julkisissa tuottajaorganisaatioissa ruotsinkielisten palvelujen lautakunta tms.
- Jos metropolikaupunki on tuottamisvastuussa oleva kunta, koskee tämä uutta kaupunkia.
- Monissa tapauksissa ruotsinkielisten palveluiden parantaminen ratkeaa sillä, että yksi kunta vastaa niistä ja palvelut yhdistetään.

Vieraskieliset palvelut

- Suomessa puhutaan 148 kieltä äidinkielenä. Suurin osa maan vieraskielisistä asuu pääkaupunkiseudulla, jossa vuonna 2013 vieraskielisten osuus väestöstä on noin 11,7 %.
- Helsingissä 78 469 ihmisen (12,1 % asukkaista) äidinkieli on muu kieli kuin suomi, ruotsi tai saame. Määrä kasvoi Helsingissä 4 861 hengellä vuosien 2012 – 2013 välillä.
- Suurimmat vieraskielisten kieliryhmät ovat venäjänkieliset, vironkieliset ja somalinkieliset.
- Muissa pääkaupunkiseudun kunnissa vieraskielisten osuus koko väestöstä vuonna 2013 oli Espoossa 11,0 %, Vantaalla 11,6 % ja Kauniaisissa 4,5 %.
- Metropolikaupunki mahdollistaa palveluiden koordinoinnin myös pienemmille kieliryhmille; nykyistä tehokkaampaa segregaaation estämistä; vahvemmat kotouttamisen resurssit, mm. kotimaisten kielten opiskeluun.